

Онтологична предучилищна педагогика

1. Възпитание, формиране, развитие
2. Адаптация и социализация.
3. Комуникация дете-дете, възрастен - дете.

1. Възпитание, формиране и развитие.

Проблемът налага уточняването на някои основни педагогически термини и обяснения съобразно специфичните им особености във връзка с периода от детското развитие.

Едно от тези съществени понятия и събития в човешкия живот, чиято същност би следвало да се уточни е „*възпитанието*“. То може да се разглежда като процес и като резултат.

Макар, добило широк житейски смисъл, то не бива да се приема като автоматичен процес на предаване на духовната култура от по-възрастното към по-младото поколение. По време на зараждането си, възпитанието действително, би могло да се опише по този начин. Днес, в по-общ смисъл се твърди, че става въпрос за процес на организация на съвместните жизнено дейности на детето и възрастния. В този смисъл, институционалното решаване на възпитателните проблеми отправя към дефиниране на възпитанието като целенасочен, организиран, системен двустранен процес. Неговата цел е да планира, насочи, реализира, ръководи взаимодействието между дете активни страни в процеса-възпитаници и възпитатели. Той включва външни и вътрешни характеристики. Най-общо към външните отнасяме разнообразието от въздействия, а към вътрешните, междуличностните отношения между субектите в процеса на възпитание, закономерностите и процесите, които протичат с помощта на средствата, организационните форми, методите за постигане на възпитателните цели, посредством йерархизираните стъпки за изпълнение на задачите.

Като разглежда този въпрос, В. Н. Мясищев не еднократно отчита ролята на дейностите за възпитанието като подпомага формирането на основните психични качества. Той се спира на някои съществени детайли, оказващи голяма роля в процеса. Това са: организационните взаимоотношения между участниците, сътрудничество, поддържането на целесъобразни действия в определен порядък и подбуждането на нравствени постъпки. Основната идея на възпитанието е да подготви личността за преминаване в зоната на “близкото развитие” на собствената уникално индивидуалност. Важна насока в този процес е да се повлияе на

вътрешната стимулация, на активността на детето, за да се повишат претенциите му за лични постижения, да се усилят волевите процеси свързани с усилията да усъвършенства собствената си личност, да осъзнае, че е много важно да:

- се опиташ да се самоопознаеш;
- да разбереш какъв жизнен сценарий би те удовлетворил;
- да се научиш да планираш стъпките към него;
- да се научиш да наблюдаваш, да разбираш, да мислиш;
- да се научиш, че по пътя може да има препятствия, но те са необходими, за да добиеш опит;
- да се научиш да разчиташ на себе си;
- да се научиш да работиш в екип и като сътрудник;
- да се научиш да губиш;
- да се научиш на търпение;
- да се научиш да си благодарен и да благодариш;
- да запазиш спонтанността си, естественото любопитство към живота като неразгадаема магия, която постоянно и по- малко постоянно се открива пред теб и ти показва нови и нови предизвикателства, които трябва да узнаеш, за да не престава този свят да е интересен;
- да се научиш, че да си човек означава да имаш силата да и себе си в различни трудни и сложни ситуации, които се изправят в жизнения ти път, да си морален / да си съпричастен, състрадателен, силен, отговорен, свободен, достоен/;
- да преодолееш личностната тревожност и страха да проявяваш творчество, за да не си различен /въздиган, възхваляван, оплюван и отхвърлян/ ;
- да владееш умения за самозащита /физическа и психическа/ ;
- да осъзнаеш, че оцеляването е въпрос на компетентност, социалния статус също;
- да си убеден, че в живота нищо не се дава даром.

За да се случи това, педагогът трябва да стимулира развитието на емоционалната стабилност, да гарантира безопасност, да защитава правата на детето с действия, да дава приоритет на оптимистичните му виждания. Позитивната роля на възрастния е роля на помощник-фасилитатор, модератор, компетентен сътрудник, разбиращ човек.

Както вече бе отбелязано, проблемът за възпитанието може да се разглежда и като резултат. Независимо от това на него не би могло да му се придава характер на постоянна величина, да има определена и крайна завършеност. По скоро това е ниво, етап на приближаване към

възпитателната цел в един конкретен момент, и като такъв може да бъде диагностициран.

Като се разглежда въпросът за възпитанието би следвало същият да се дистанцира от социалното формиране. Това налага дефинирането на термина **“формиране”**. Според тълковен речник то има смисъл на “придаване на форма, “завършеност” или се описва с глаголите: “...създавам, съставям, образувам...” В социалната психология проблемът за формирането се вписва в същия контекст. Като се диференцира относно формирането на групи, на понятия, на модели, всъщност се застъпва тезата за тяхното създаване и придвижването им към степен на завършеност на определено ниво. В този смисъл тълкуването би могло да се приеме като аналогично, защото преследваните нива са резултати от дейности. В педагогическата наука разглеждането върви успоредно с дефинирането на близки понятия, каквото е например “развитие”, “възпитание” и други. Авторите, които се спират на този въпрос най-често го свързват с въздействието на множество фактори- вид дейност, обществена среда, социална принадлежност..... всичко, заобикалящо хората през техния живот. Като резултат, развитието е последствие както от ред целенасочени въздействия каквито са възпитанието, образованието, обучението, така и от по- опосредствени фактори. Сред тях са: широката социалната среда, културата.... Представители на прагматичната педагогика свързват проблема с приспособяването. В тоталитарното общество тази теза е оспорвана и отхвърлена. Всъщност, смисловата идентичност на термините “приспособяване” и “адаптация” отправя в една по- друга реалност. Това е необходимостта от социална адекватност и в този контекст формирането не би могло да бъде стойностно без приспособяване. От позициите на историцизма, е естествено, че формата, завършеността, могат да са приложими само в конкретно време със собствени социални особености. В този ред на мисли, би било добре да се уточни, че формирането е един практически непрекъснат процес. Като съпътстващ развитието, възпитанието, обучението, и техен резултат, той всъщност продължава през целия човешки живот. По определен начин същият се съотнася с възрастовите особености или по друг начин казано с периодите в развитието на личността.

Важно значение има изясняването на понятието **„развитие”**. Още античните учени започват анализ на факторите на развитието.....

науци повече в книгата

